

Број: 01,02,03/04/1-05-266/09
Сарајево: 06. 07. 2009.

**ИЗВЈЕШТАЈ С ТРЕЋЕГ ДИЈЕЛА РЕДОВНОГ ЗАСЈЕДАЊА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
САВЈЕТА ЕВРОПЕ ЗА 2009. ГОДИНУ, СТРАЗБУР,
ОД 22. ДО 26. ЈУНА 2009.**

У Стразбуру је, од 22. до 26. јуна 2009, одржан трећи дио редовног засједања Парламентарне скупштине Савјета Европе. На засједању је учествовала Делегација ПСБиХ у којој су били: **Бакир Изетбеговић**, председавајући Делегације, **Младен Иванић**, **Азра Хаџиахметовић**, **Милица Марковић**, чланови; **Саво Ерић**, замјеник члана; и **Едина Хрњић**, секретар Делегације.

22. јуни – први дан засједања

Засједање је отворио г. Луис Марија де Пуч, председник Парламентарне скупштине Савјета Европе. У уводном обраћању, г. Де Пуч дао је кратак преглед тема о којима ће се дискутовати током петодневног засједања. Осврнуо се на статус Бјелорусије у Савјету Европе подсећајући да је он посљедица неиспуњавања стандарда СЕ, али је рекао и да је вријеме да се СЕ запита да ли је са своје стране уложио довољно напора када је Бјелорусија у питању. Изразио је наду да ће дебата о ситуацији о Бјелорусији резултирати усвајањем резолуције која ће позвати на обнављање статуса специјалног госта Парламенту Бјелорусије. Надаље је говорио о потреби јачања сарадње и са земљама Магреба, те је у том контексту поздравио иницијативу за усвајање статуса „партнер за демократију“ који би одличним односима које СЕ развија са земљама ван Европе дао јасан оквир и већи значај. Осврнуо се на недавно одржане изборе за Европски парламент обиљежене апстиненцијом која представља знак равнодушности и резигнације те плодно тло за популизам и екстремно десне странке да заговарају национализам и ксенофобију. „То нам показује колико много још морамо учинити заједно да би европска стварност одговарала европском идеалу“, рекао је председник Де Пуч. На крају је говорио и о застоју у процесу избора генералног секретара Савјета Европе, те поновио да је циљ Скупштине да се процедура избора заснива на принципима и вриједностима, а не на преференцама у погледу кандидата. Сумирао је приговоре које су парламентарци изнијели: правила су промијењена у току процеса избора додавањем нових критеријума; тзв. *Junckerovi* критеријуми примичењени су субјективно да би неки кандидати били искључени; избор кандидата је сужен прије обавезних консултација са Скупштином; нису дата објашњења за избор одређених кандидата и одбијање других и, коначно, парламентарци су суочени са непостојањем избора у политичком смислу с обзиром да су оба кандидата која су остала на листи из исте политичке групације. Напоменуо је да је институционална криза оно што Скупштина најмање жели, те да ће се Скупштина увијек залагати за дијалог, сарадњу и договор.

Усвајање дневног реда резултирало је **скидањем тачке „Избор генералног секретара СЕ“** са дневног реда, те одлуком да се по хитној процедури расправља о ситуацији у Ирану.

У наставку првог дана засједања Скупштини су се обратили г. **Тео-Бен Гуираб**, председник **Интерпарламентарне уније**, г. **Самуел Жбогар**, министар иностраних послова **Словеније**, те г. **Тери Дејвис**, генерални секретар **Савјета Европе**.

Председник Интерпарламентарне уније у свом обраћању је нагласио глобални значај заштите људских права, истичући посебно улогу Интерпарламентарне уније у заштити парламентарца који се у многим земљама сусрећу с опасностима (отмице, тортуре, убиства). Говорио је о сарадњи између Интерпарламентарне уније, која слави своју 120. годишњицу, и Савјета Европе. Истакао је да се обје

организације суочавају са заједничким изазовима у међународној политичкој ацени, те позвао парламентарце на заједничку акцију да од парламената начине снагу на коју се може рачунати у турбулентном и нестабилном свијету какав је данас.

Министар иностраних послова Републике Словеније, **Самуел Жбогар**, обратио се Скупштини у својству предсједавајућег Комитета министара Савјета Европе. На почетку обраћања, г. Жбогар изразио је разочарење због одлуке Скупштине да се одгоди избор генералног секретара Савјета Европе, оцјењујући да корист од такве одлуке не могу имати ни Комитет министара ни Парламентарна скупштина. Извијестио је присутне да је Комитет министара узео у обзир ставове Скупштине прије доношења коначне одлуке о кандидатима за мјесто генералног секретара, да је поступио у складу са Статутом СЕ и да је сада ред на Скупштину да учини исто. Навео је да је циљ Комитета министара да настави конструктиван дијалог са Скупштином те да очекује избор генералног секретара на засједању Скупштине у септембру. Предложио је неколико мјера за јачање будуће сарадње између Комитета министара и Скупштине које подразумевају одржавање редовних састанака, јачање улоге Заједничког комитета те учешће извјестилаца комитета ПССЕ на састанцима супсидијарних група Комитета министара и обратно. У наставку излагања министар Жбогар је подсјетио на приоритете словеначког предсједавања Савјетом Европе, при чему је Европски суд за људска права у врху приоритета.

Г. Тери Дејвис обратио се Парламентарној скупштини Савјета Европе посљедњи пут у својству генералног секретара. Навео је како Савјет Европе даје вриједан и значајан допринос демократији, људским правима и владавини права у Европи те оцијенио да СЕ све боље функционише. Присјетио се да је у тренутку када је преузимао мјесто генералног секретара у питању била будућност СЕ, посебно у контексту проширења Европске уније, али данас постоји мало оних који вјерују да се Европска унија може или треба такмичити са Савјетом Европе у одређеним областима. Изразио је увјерење да је прихваћена чињеница да сарадња између СЕ и ЕУ пружа најбоља рјешења – СЕ даје експертизу, правно обавезујуће стандарде и оквир за сарадњу између земаља на принципима једнакости, а ЕУ доприноси обезбјеђивањем буџетских средстава и путем политичког и економског утицаја. Поред тога, ЕУ постепено повећава своје учешће у значајним конвенцијама СЕ. Господин Давис изнио је и став да рад СЕ у области демократије још увијек није на нивоу рада СЕ у областима људских права и владавине права, те је рекао да је то питање било приоритет његовог мандата. Чињеница је да традиционални приступ СЕ путем конвенција и правне експертизе има ограничени утицај на функционисање демократије у неким државама чланицама. У таквим ситуацијама недостаци нису у вези са законима него су посљедица недостатка политичке воље. Додатни проблем представља чињеница да власти у неким државама чланицама поступање у складу са стандардима СЕ виде као попуштање под притиском извана, а не као нешто што је у истинском интересу њихових земаља и грађана. Секретар Дејвис изразио је увјерење да одговор на овакву ситуацију лежи у још снажнијем и конзистентијем поступању у складу са стандардима СЕ.

23. јуни – II дан засједања

Стање у Бјелорусији: Парламентарна скупштина Савјета Европе изгласала је обнављање статуса специјалног госта Парламенту Бјелорусије (суспендован још 1997. године) с циљем укључивања у политички дијалог са властима подржавајући у исто вријеме јачање демократских снага и грађанског друштва. Услов за одобрење овог статуса је проглашење мораторијума на извршење смртне казне. Скупштина је утврдила да су власти Бјелорусије у посљедње вријеме предузеле значајне мјере у правом смјеру, а посебно у погледу ослобађања представника опозиције који су сматрани политичким затвореницима, регистрације опозиционог покрета „За слободу“, именована савјетодавних вијећа која укључују грађанско друштво. Ипак, и даље је присутна забринутост у вези са изборним процесом те поштовањем политичких слобода и медијског плурализма. У свјетлу наведеног, Скупштина сматра да подизање суспензије статуса треба бити праћено надзором ситуације који ће оцијенити да ли Бјелорусија чини суштински и неповратни напредак ка стандардима СЕ. У контексту враћања статуса специјалног госта, парламентарци су одлучили да делегацију бјелоруске ванпарламентарне опозиције треба позвати да учествује у раду Скупштине и њених комитета.

Другог дана засједања **Скупштини се обратила гђа Мери Мекалис**, предсједница Ирске, која је похвалила улогу Савјета Европе у стварању контекста за промјене у Сјеверној Ирској, те залагање СЕ и подршку мировном процесу. „Европа је некад била преплављена мржњом, а знали смо да смо

способнији за боље. Управо тако је настао Савјет Европе, како би помогао човјечанству да буде боље. Због тога се СЕ не треба бојати да једног дана постане сувишан", рекла је гђа Мекалис.

Изазови глобалне финансијске кризе за међународне финансијске институције: У резолуцији коју је Скупштина усвојила на основу одржане расправе, парламентарци су оцијенили да је главни изазов за међународне финансијске институције, као што су ММФ и Свјетска банка, као и влада које их финансирају, да обезбиједи адекватну глобалну ликвидност и стабилност с циљем подстицаја раста и запошљавања. Према г. Сасију, извјестиоцу Комитета за економске послове и развој, „оздрављење“ међународног банкарског система мора бити апсолутни приоритет. Скупштина СЕ вјерује да финансијске институције морају играти главну улогу у враћању повјерења у међународни финансијски систем тако што ће допринијети унапређењу његовог регулаторног оквира. Парламентарци сматрају да у тражењу излаза и ублажавања рецесије, те у реформи финансијског система треба узети у обзир социјална и економска права грађана.

Активности Европске банке за обнову и развој (ЕБРД): Скупштина сматра да Европска банка за обнову и развој треба да настави улагати напоре за јачање сарадње са другим банкама и међународним финансијским институцијама како би се избјегло преклапање активности. Парламентарци су оцијенили да постоји и простор за већу сарадњу између ЕБРД-а и СЕ преко заједничких пројеката Банке за развој и рада са тијелима СЕ активним у економској сфери. У дискусији о овој теми учествовао је г. Младен Иванић, који је рекао да су активности ЕБРД-а значајне за регион Западног Балкана, а посебно у условима економске кризе. Већина банака у овом региону су у страном власништву и ако повуку дио новца, то ће се негативно одразити на цијели регион. У том контексту нема другог начина да се нешто учини осим кроз ЕБРД. Друге финансијске институције – ММФ, Свјетска банка, Европска инвестициона банка више се баве владама и јавним сектором, а мање банкама и приватним инвестицијама. Господин Иванић је нагласио да је ЕБРД врло значајна и у контексту привлачења страних инвестиција јер, кад год ЕБРД уложи средства у неку компанију, без обзира на то колико је мала, појаве се страни инвеститори и уложе још више новца. Свјестан да се повезивање са конкретним компанијама ЕБРД-у може чинити тешким, г. Иванић је изразио увјерење да је то непходно за економије на Западном Балкану.

24. јуни – III дан засједања

Трећи дан засједања био је посвећен **стању људских права у Европи**. Скупштина СЕ позвала је државе чланице да им борба против некажњивости буде приоритет, те да на највишем политичком нивоу јасно наведу да озбиљна кршења људских права почињена или потпомогнута од владиних званичника не могу бити толерисана ни под којим околностима. ПССЕ је позвала Комитет министара СЕ да изради смјернице о борби против некажњавања, користећи судску праксу Европског суда за људска права, сопствену праксу у вези са извршењем пресуда и релевантне резолуције и препоруке и рад Европског комитета за спречавање тортуре, УН-а и невладиних организација активних у овој области. Скупштина је такође позвала Комитет министара да размотри могућност успостављања независне комисије за истраге која би се бавила најозбиљнијим кршењима људских права.

Други дио дебате о стању људских права био је фокусиран на стање интерно расељених лица у Европи. Без обзира на то колико су дуго расељена, ова лица имају право на највише стандарде заштите, укључујући услове живота, приступ запошљавању, благостање и образовање, те право да одлучују о својој будућности, наводи се у извјештају о овој теми. Парламентарци сматрају да само политичка рјешења конфликта могу ријешити ситуацију интерно расељених лица, али да је у међувремену интеграција најбоље рјешење, барем док они који желе да се врате својим домовима не буду могли то слободно урадити.

Трећи дио дебате односио се на људска права и напредак мониторинг процедуре ПССЕ. С тим у вези оцијењена је ситуација у државама чланицама СЕ које се налазе под мониторингом или су укључене у постмониторинг дијалог са СЕ. Најзначајнији акценти резолуције усвојене након дебате о овој теми су:

- док правосудна реформа напредује у готово свим земљама под мониторингом или постмониторингом, недостаци у погледу независности правосуђа још увијек су уочљиви посебно у Јерменији, Бугарској, Русији, Србији, Турској и Украјини; **лоши материјални**

услови и велики број неријешених предмета утичу на функционисање правосуђа у Босни и Херцеговини

- велики број системских проблема у функционисању правосуђа узрокује кршења права на праведно суђење у разумном временском року; неизвршење коначних домаћих судских одлука или неразумна одгађања у процесима представљају системске проблеме у земљама попут Албаније, **Босне и Херцеговине**, Русије, Македоније и Украјине
- прекомјерна употреба силе и лоше поступање полиције и даље изазивају забринутост у Албанији, Јерменији, Бугарској, Грузији, Молдавији, Русији, Македонији
- проблеми у вези са ситуацијом **избјеглица и интерно расељених лица** и даље постоје у **Босни и Херцеговини**, Грузији и Србији
- дискриминација и **насиље над хомосексуалцима**, бисексуалцима и транссексуалцима су забрињавајућа питања у Албанији, **Босни и Херцеговини**, Русији и Србији
- **озбиљна забринутост постоји у Босни и Херцеговини, гдје сви грађани немају право једнаког приступа владиним структурама на свим нивоима, а тзв. остали не могу се кандидовати за члана Предсједништва или бити именовани у Дом народа, упркос поновљеним позивима Скупштине СЕ на уставну реформу која ће укинути ту неједнакост. Надаље, позиви ПССЕ да се оконча неприхватљива појава етничке сегрегације у основном и средњем образовању још увијек нису уродили плодом.**

Скупштина ПССЕ изражава жаљење због чињенице да Албанија, Азербејџан, **Босна и Херцеговина**, Бугарска, Русија и Македонија **нису испуниле обавезу ратификовања Европске повеље о регионалним и мањинским језицима.**

У оквиру расправе о стању људских права, Скупштини су се обратили гђа Холи Картнер, директор *Human Rights Watcha* за Европу и Централну Азију, и г. Валтер Калин, специјални представник генералног секретара УН-а за људска права и интерно расељена лица.

25. јуни – IV дан засједања

Дебата по хитној процедури о ситуацији у Ирану: Парламентарна скупштина Савјета Европе позвала је иранске власти да се уздрже од употребе силе над мирним демонстрантима и да ослободе стотине демонстараната ухапшених од 13. јуна, политичаре и чланове њихових породица и новинаре. Такође је позвала власти да омогуће независну истрагу о наводним нерегуларностима у изборном процесу, а европске државе да интензивирају контакте с иранским властима и с њима успоставе политички дијалог. У том контексту, и ПССЕ је спремна да се укључи у дијалог са Парламентом Ирана, демократским снагама и грађанским друштвом у тој земљи.

Финансирање сервиса јавног емитовања: Парламентарци су закључили да европске владе треба да наставе подржавати сервисе јавног емитовања, гарантовати да сервиси имају уредничку независност и обезбиједити потребна средства за њихово функционисање. Свјесни разлика у европским државама у погледу финансирања сервиса јавног емитовања, парламентарци су се сагласили да не постоји један модел по којем би се финансирање требало одвијати, већ да се модели разликују од земље до земље. Упркос све већем отпору плаћању такси, јавно емитовање остаје суштински важно за друштво и потребно је да сервиси јавног емитовања прихвате нове технологије које ће им помоћи да испуњавају своје основне задатке.

Функционисање демократских институција у Јерменији: Скупштина је оцијенила да су власти Јерменије показале јасну вољу да превазиђу политичку кризу која је наступила након предсједничких избора у фебруару 2008. С обзиром на велики број навода о преварама приликом избора за Градско вијеће Јеревана, одржаних 31. маја 2009. године, и на чињеницу да је повјерење јавности у изборни процес на веома ниском нивоу, Скупштина је нагласила да реформа изборног процеса треба да буде приоритет за власти Јерменије. Иако је учињено много на нормализацији политичког живота у Јерменији, ПССЕ је позвала Мониторинг комитет да пружи подршку демократској консолидацији у оквиру редовног поступка праћења.

Нуклеарна и обновљива енергија: Након дискусије на основу извјештаја о обновљивој енергији и животној средини, те нуклеарној енергији и одрживом развоју, Скупштина је позвала државе чланице да узму у обзир нуклеарну енергију приликом израде политика за диверзификацију енергетских ресурса као средство смањења емисије стакленичких гасова и глобалног загријавања. У исто вријеме, потребно је да предузму конкретне мјере како би ријешиле проблем одлагања радиоактивног отпада. Надаље, Скупштина је нагласила да циљ реструктурирања енергетског система треба да буде и доступност обновљиве енергије. Ова енергија не штети животној средини, а пружа дугорочну енергетску сигурност. С друге стране, систем заснован на обновљивој енергији представља прилику да се разбије тренутни монопол на тржишту енергије.

Четвртог дана засједања парламентарцима се обратио г. **Борут Пахор, премијер Републике Словеније**. У уводном дијелу излагања премијер Пахор изнио је ретроспективу словеначког чланства у Савјету Европе и притом нагласио значај улоге коју је СЕ имао у демократском развоју Словеније. Успостављајући стандарде у бројним областима, Савјет Европе даје непроцјењив допринос обликовању модерне Европе, сматра г. Пахор. Осврнуо се и на ситуацију у вези са избором генералног секретара СЕ, нагласивши да вјерује да само конструктиван дијалог Парламентарне скупштине СЕ са Комитетом министара може резултирати достизањем заједничког циља. Мјесто генералног секретара мора бити повјерено особи којој вјерују оба тијела, јер само на тај начин може се унаприједити ефикасност организације и одржати њен значај у међународним односима и међународној заједници. У неким дијеловима Европе поштовање људских права и основних слобода и даље је критично, навео је г. Пахор. Словенија настоји да се активно укључи у земље југоисточне Европе у свим областима рада СЕ, посебно у промоцији његових основних вриједности. Издвојио је допринос пројекту „Наша права“ у Босни и Херцеговини и Косову. Изнио је жељу словеначког председавања да настави подржавати јачање демократских стандарда у Југоисточној Европи.

26. јуни – V дан засједања

Успостављање статуса „партнер за демократију“: Парламентарна скупштина Савјета Европе донијела је одлуку о успостављању статуса „партнер за демократију“ за земље сусједних подручја уз услов да прихвате да поступају у складу да вриједностима СЕ, попут одржавања слободних избора и укидања смртне казне. Овај статус омогућиће парламентарним делегацијама јужног Медитерана, Средњег истока и Централне Азије да учествују у раду Скупштине и говоре приликом дебата, али не и да гласају.

Хитна потреба за дјеловањем у вези са „злочинима из части“: Скупштина је позвала земље чланице СЕ да израде и спроведу националне акционе планове за борбу против насиља над женама, укључујући насиље почињено „у име части“. Скупштина је такође затражила од националних парламената да усвоје законе, ако већ нису, по којима ће злочини из части бити сматрани кривичним дјелом, те да осигурају да казна буде сразмјерна тежини учињеног дјела, како за починиоце тако и за саучеснике.

Подучавање историје у постконфликтним подручјима: У извјештају понуђеном Скупштини на разматрање наводи се да подучавање историје може бити инструмент промовисања мира и помирења, толеранције и разумијевања у конфликтним и постконфликтним подручјима. Парламентарци су нагласили значај приступа овом питању из више углова умјесто једностране интерпретације догађаја с обзиром да приступ из више перспектива подстиче ученике да поштују различитост и културне разлике. Усвојена резолуција сугерише подучавање историје са фокусом на социоекономске, културне, умјетничке елементе и наслеђе умјесто на политику.

У току јунског дијела засједања, чланови Делегације ПСБиХ у ПССЕ сусрели су се са г. Влођимјезом Чимошевичем (Włodzimierz Cimoszewicz), пољским кандидатом за генералног секретара Савјета Европе, који је презентовао своју кандидатуру, те са члановима Делегације Грузије у ПССЕ који су тражили подршку Делегације БиХ у иницирању дебате о одузимању акредитива Делегацији Руске Федерације због непоступања у складу с раније усвојеним резолуцијама ПССЕ о рату између Грузије и Русије.

Документи које је усвојила Парламентарна скупштина Савјета Европе на трећем дијелу редовног засједања за 2009. годину:

- Резолуција 1671 о ситуацији у Бјелорусији
- Препорука 1874 о ситуацији у Бјелорусији
- Резолуција 1672 о активностима Европске банке за обнову и развој у 2008.
- Резолуција 1673 о изазовима глобалне финансијске кризе за међународне финансијске институције
- Резолуција 1674 о разматрању одузимања акредитива Делегацији Украјине
- Препорука 1875 о разматрању одузимања акредитива Делегацији Украјине
- Препорука 1876 о стању људских права у Европи: потреба за искорјењивањем некажњивости
- Резолуција 1675 о стању људских права у Европи: потреба за искорјењивањем некажњивости
- Резолуција 1676 о стању људских права у Европи и напретку поступка мониторинга
- Резолуција 1677 о функционисању демократских институција у Јерменији
- Препорука 1877 о заштити људских права интерно расељених лица
- Резолуција 1678 о ситуацији у Ирану
- Резолуција 1679 о нуклеарној енергији и одрживом развоју
- Препорука 1879 о обновљивој енергији и развоју
- Препорука 1878 о финансирању сервиса јавног емитовања
- Резолуција 1680 о успостављању статуса „партнер за демократију“ са ПССЕ
- Препорука 1880 о подучавању историје у конфликтним и постконфликтним подручјима
- Резолуција 1681 о дјеловању у вези са злочинима из части
- Препорука 1881 о дјеловању у вези са злочинима из части
- Мишљење 275 о Нацрту протокола 3 уз Европску оквирну конвенцију о прекограничној сарадњи између територијалних заједница или власти у погледу регионалне сарадње са еурорегијама
- Мишљење 274 о Нацрту додатног протокола уз Европску повељу о локалној самоуправи који се односи на учешће грађана

Извјештај припремила

Едина Хрњић, секретар Делегације

Извјештај одобрио

Бакир Изетбеговић, предсједавајући Делегације

Доставити:

- колегијумима домова Парламентарне скупштине БиХ
- Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ
- Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ
- Делегацији у Парламентарној скупштини Савјета Европе
- Колегијуму Секретаријата ПСБиХ
- Министарству иностраних послова БиХ